

עולים להתרופה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שבת קודש פרשת בלק (אבות ו) ט"ז תמוז תשפ"ה – שנה ל' גליין איתנו

הדלקת מנורה	מוע"ט	ר"ת
21:37	23:04	23:10
21:00	22:25	22:33
20:53	22:21	22:24
21:19	22:51	22:51
20:39	21:55	22:06
21:41	23:12	23:12
21:04	22:21	22:33
21:35	22:55	23:04
21:15	22:39	22:45

בסיוע קרן יקר למרדכי לע"נ הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז' וזוג' מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם צבי רומעלט זצ"ל

פלאות עדותיך

בלעם לא יכל לראות את מחנה ישראל כי אם אחר שבלק חשף מעט מכיסוי הענן על ידי כשפיו - אך לא גילה כי אם קצה העם ולא את פינת צדיקי וגדולי ישראל/ מי היו "קצה העם"?/ סגולה לתיקון המחשבות - להיות מורגל לומר שמות האבות

ויהי בבקר ויחזק בלק את בלעם ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם (כב, מא). כתב האור החיים הקדוש (בא"ד): "נראה טעם [שהיה] 'בבקר', על פי דבריהם ז"ל (והר"ח ז"ל קפ"ד): שאמרו שכשפיו של בלק היו ב'צפור', לזה בחר בלק לעמוד בבקר, שאז יצפצף הצפור כידוע, ויעלה בידם כשפיו וקסמיו, כי זה הוא זמנו. ובזה נראה לתת טעם למה שיש לתמוה בענין, במה שאמר הכתוב 'וירא משם קצה העם', והלא אמרו רז"ל (תענית ט.) שהעננים היו מכסים על ישראל ולא היו נראים לעין, וכשמת אהרן ונסתלקו העננים נגלו לעין וידע הכנעני מושבם, ונלחם עמם, וחזרו [העננים] אחר כך בזכותו של משה, כאומרים ז"ל (שם), אם כן ישראל היו מכוסים מעין [בנען], ואיך יאמר הכתוב 'וירא משם קצה העם', שאדרבה היה צריך ה' להוסיף שמירה על שמירתו לבל תכנס עין רעה של בלעם. אלא ודאי מה שראו קצה העם, הוא על ידי כשפים שהיו עושים בצפור הידוע, והוא היה מגלה אותם, ויש כח במכשפות לעשות כן, כאומרים ז"ל (סנהדרין ס"ז) למה נקראו מכשפות וכו' (-שמכחישין פמליא של מעלה), והם גילו המכוסה בענן, והודיע הכתוב שלא גילו להם אלא קצה העם, לא פינת הצדיקים וגדוליהם."

ברם ב'תרגום יונתן' (כאן, בתרגום ללש"ק) איתא: 'ויעלהו לרמה של יראת (-ע"ז) פער, וראה משם מחנה דן ההולכים בקצה העם, שנפלטו מנחת עניי הכבוד' (ויע"ז בתרג"י שמות י"ח). ולהלן על הפסוק 'וישאל בלעם את עניי וירא את ישראל שכן לשבטיו ויהיו עליו רוח אלקים' (כד, כב), פירש האור החיים הקדוש בזה"ל: 'לפי מה שקדם לנו שישראל היו מסובבים בעננים, ולא היתה עין שולטת בהם, לזה אמר שנשאל בלעם וגו', פירוש, נשאל נביאותו, כי הוא היה נביא אומות העולם, ומחזה נבואה יחזה. ולזה דקדק לומר 'בלעם', לרמוז נשיאות עין שאינה בזולתו אלא בו, ובזה העיר שבמחזה הנבואה הכתוב מדבר, ובזה השיג לראות ישראל שהיו נסתרים בעניי הכבוד'."

כי מראש צרים אראנו וגו' (כ, טו). פירש"י: 'אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרישם, ואני רואה אותם מיוסדים וזקרים כצורים וגבעות הללו, על ידי אבות ואמהות'."

מצינו בספרה"ק אור לשמים (פ"ב תשא): 'מי שרוצה לתקן מחשבותיו שיהיו קדושים, איתא בספרה"ק שיוזכר תמיד ויהיה מורגל בפיו אבות הקדושים 'אברהם יצחק ויעקב', ומצאתי רמז לזה בפיוט ראש השנה (מוסף דיוס א' ד"ה ריש ברכת קדושה דחזרת הש"ץ): 'להסיר מכשול מלב העקוב' - מי שרוצה להיות לו מחשבות טהורות ולפשוט עקמומיות שבלב, להיזכר לאברהם ליצחק וליעקב'."

1. **בזוהר הק' שם איתא** שמלבד מה שאכן היה בנו של צפור, נקרא 'בן צפור' ע"ש עשהו כל מיני כשפים על ידי צפור ששמה 'ידוע'. וראה עוד בענין זה במדורנו גליין תתקס"ח (פ"ב בלק תשע"ה).
2. ואמנם **ב'מדרש הגדול'** איתא: 'ראה קוצין שבעם, רשעים שבהן, מחוסרי אמתה שבהן, שפלטן הענן, ונתכנין לחן קלקלן'. וראה **ב'פנים פיות'** (להלן כג, ג), **וב'משנן ד'הכמה'** (כאן) - שכתב: 'וירא משם קצה העם - שבט דן, מאסף לכל המחנות (על"ז כה), והוא פסל מיכה (עי' תרגום לשה"ש ב' טו), ונכשל בעגל, ובו שלט עמלק' וכו', ע"ש. והנה לפי פירושים אלו, מובאר בפשטות ש"קצה העם" בפסוקנו, היינו מקצת העם, אכן **ב'דעת זקנים'** מפרש, 'כל העם מקצה', שראה כולם, עד סוף המחנה". גם **הרמב"ן** (כאן) העלה בסוף דבריו צד לומר שבפעם הראשונה (-בפסוקנו) ראה כולם, ורק בפעם השנית (להלן כג, ג) כתיב 'אפס קצהו תראה וכולו לא תראה', וזו לא ראה את כולם, ע"ש. ועל כרחק שהם לא ביארו שראה בלעם את אלו שפלט הענן, שהרי ראה כל העם, ולדברי האוה"ח הק' הגי' יוב, שעי' כישוף נתגלו ישראל, ויחזק שנתגלה כל ישראל [אלא שהאוה"ח הק' עצמו ס"ל שרק קצה העם נתגלה].

3. ע"י **י"ב הישר** (פרק יא) בענין ברכת נטילת ידים.
4. ע"ש מה שמפרש בזה. ולפי דבריו הק' אולי י"ל טעם נוסף למה מזכירין אבות בתחילת תפילת שמע"ע (עי' שו"ת הרשב"א ח"א סי' תכ"ד) ואשר אמרת, ע"ש, לטהר הרעיונות כשעומדים לפני המלך.

מעשה רב

"אשרי איש שלא ישכחך"

פניו של היהודי הקדוש הוארו באור יקרות, ומרוב התפעלות נודרו תיכף ומיד להיכנס אל חדרו של הרבי מלובלין, והרצה בפניו את התשובה הנפלאה לשאלה המטרידה אותו זה שעות רבות.

אותיות מהכימיות

כתב סדמ"א ב'שולחן ערוך' (ור"ח סי' א' ס"א): 'שויתי ה' לנגדי תמיד, וזו כלל גדול בחכמה ובמעלה האלקים אשר הולכים לפני האלקים וכו', כשקיים האדם אל לבו, שמהלך גדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו שומע עליו ורואה במעשיו וכו', מיד יגיע אליו האור וההנהגה מפתח השמים, ויבטחו ממנו תמיד'. וזהו יסוד לפרש הפסוק (כג, כא): 'אלא הכיט און ביעקב ולא ראה עמל ציקראל', שבו יקראל אינם באים לידו און ועמל, כי 'ה' אלקיו עמו', לפי שמקיימים את הפסוק (תהלים טז, ט): 'שויתי ה' לנגדי תמיד', ולכן: 'והינעתי מלך בן', ופי' כפי' רש"י: 'לשון חיבה ורעות', כי זה שמקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד', ואיך הוא אלא מלך מלכי המלכים הקב"ה. והנה טעם זה יקום העונשים כנגד אותם החולים במחזה בית הכנסת לוח הכבוד עליו 'שויתי ה' לנגדי תמיד', שכן ליד האדם לקיים זאת 'תמיד' בכל עת וכל עת, ולא רק בבית הכנסת, וממה נפשך, אם הוא זוכר את כל היום מה האור להזכיר בבית הכנסת, ואם אינו זוכר את השם, כשהוא צביון ובשוקים ובמחשבות, מה התועלת בכך שמזכירים אותו בדיבור? כלל האמת אינו כן, שהרי איתא בגמ' (סנהדרין כב, ג): 'האי שויתי' ר' ז'בי' ביה וכו', אמר ר' חננאל ב'ר' חננאל, אמר ר' ז'בי שמעון חסידא, המתפלל ליד שריאה עמלן כליו שכינה כנגדו, שאלמר שויתי ה' לנגדי תמיד'. ומתאר שהאלים קיים 'שויתי ה' לנגדי' בשעת התפילה, ושיעשו מן השמים קול כמקל כל היום תהיה יראת ה' לנגד עיניו, וזמן שאלמר רז"ל (יומא ו) 'אלא לטובא מסייעין אורח', וגרמ' בפסוק: 'אלא הכיט און ביעקב ולא ראה עמל ציקראל', והטעם הוא, כי 'ה' אלקיו עמו' - בשעת התפילה, כדקדק חז"ל, ועל ידי כך: 'והינעתי מלך בן', 'והינעתי' הוא מלשון מרעל, שהוא שער, והינו שהזכירה בשעת התפילה שהשכינה כנגדו, היא פתח ושער לסוד כמקל כל היום שהוא שומע לפני המלך הגדול הקב"ה, ולכן און חן ביעקב ולא עמל ציקראל.

כמו השמש עלה על פני קדשו של הרבי, כשנחה דעתו מהתשובה הנכונה וביכרו בברכת 'ויישר כח', אמר לו היהודי הקדוש שאין זה תירוץ שלו, אלא שאברך צעיר הגיע הנה מסקאלה והוא שתרין זאת. על אתר הורה הרבי מלובלין להכניס אליו האברך הלז, ומני אז קירבו וחיבבו בחיבה יתירה, עד שהיה לאחד מגדולי האריות שבחבורת תלמידיו הקדושים. **הרה"ג ר' משה רויטמאן שליט"א** עפ"י: 'חיד בדורה' (עמ' קמא)

החמה כבר עמדה בראש כל אדם, באותה שעה בה עמד כ"ק מרן אדמו"ר ה'שר שלום' **מבעלזא** זי"ע, לראשונה, על סף בית מדרשו של הרבי הקדוש **מלובלין** זי"ע - 'התווה'.

כסבור היה שהרבי כבר סיים את תפילת השחר, וכי ניתן קצת להיכנס אל הקודש פנימה. ואולם, כאשר ניגש לדלת חדרו של הרבי, ופגש באחד מגדולי התלמידים שעמד שם, הלא הוא **הרה"ק רבי יעקב יצחק מפאראשיסכא** זי"ע - 'היהודי הקדוש', אמר לו אותו צדיק, שלא יוכל להיכנס, שכן הרבי עדיין לא התפלל שחרית, ואינו נותן שלום קודם התפילה.

לפליאתו של ה'שר שלום' לפשר עיכוב זה, שכן הרבי מלובלין רגיל היה להתפלל בהשכמה, השיב לו 'היהודי הקדוש': 'משום שהרבי טרוד בקישיא מסיבות שאינה נותנת לו מנוח וישוב הדעת לתפילה כבונה'."

הפציר מרן היהודי הקדוש שיאמר לו מאי קישיא טורדת את הרבי, ואז גילה לו כדברים האלה: 'הלא מצות עשה של ייחוד ה' נוהגת בכל רגע ורגע בחיי האדם, ומצווים אנו לקיים בכל עת את הכתוב (תהלים טו, ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד', ולכאורה כיצד יתכן שאדם קרוין מחומר, לא יסיד דעתו לרגע ממה שבה וזו?!"

נענה לו מרן היהודי הקדוש ואמר, יש בידי ליישב תמיהה זו, וזה ביאר:

שנינו במשנה במסכת פאה (פרק ו' משנה ד) שהמעמר שדהו והתחיל מראש השורה ושכח עומר לפניו ולאחריו - 'שלפניו אינו שכחה ושלאחריו שכחה, מפני שהוא בכל תשוב, זה הכלל, כל שהוא בכל תשוב שכחה, ושאינו בכל תשוב אינו שכחה'. כלומר, שכל דבר שעתידי בעל הבית לשוב עליו אינו בגדר שכחה. וכמו כן, גם לגבי מצות ייחוד ה', על אף שהאדם מסיח לפעמים דעתו מ'שויתי ה' לנגדי תמיד', אולם מאחר ודעתו לחזור תיכף ולשוב ולהתבונן בכך, אין זה נחשב בכלל שכחה והיחס הדעת - - -

לעילוי נשמות הקדושים אשר בארץ המה
אבי מורי ר' דוד אליעזר ב"ר ישראל צבי הלוי הי"ד

אמי מורתי חיה בת ר' חנוך הלוי הופמן הי"ד
אחיה הילד אהרן הי"ד

זקני ר' חנוך הלוי בן ר' בנימין הי"ד
וזוג' זקנתי מרת רעכיל בת ר' משה צבי הי"ד

על על המוקד עקה"ש ביום המר יום גבר האויב ותבקע העיר - בשבעה עשר בתמוז תש"ד לפ"ק
עם כל קהילת קאפאואר, יותר מארבע מאות וחמישים אנשים נשים וטף
ארץ אל תכסי דמם ואל יהי מקום לזעקות
ה' ינקום דמם וינחם ציון וירושלים במהרה בימינו אמן
הונצחו על ידי הרה"ח ר' ישראל אבולס שליט"א - אב"י בגאלדערס גרין

אמרות טהורות

"וירא בלק" – ראה והבין הענין שרק

בני ישראל נענים בתפילות

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. ויגד מואב וגו' (כב, ב-ג). "יש לדקדק למה לא נאמר 'לסיוחן מלך האמורי' או 'מלך חשבון', למה קיצר ואמר 'לאמורי'; גם מה ראה הוא יותר מוולות ולמה תלה הכתוב בו.

אך הנראה לפרש ברמז הענין, כי הנה אמרו הכוזל כי ייקר הראיה שראה בלק, ומוגזר שהיה לו מחמת שראה שישראל נוצחים שלא כמנהג העולם, והבין כי לא בחרב ובחנית יגבר עליהם, כי ה' הנחלם להם במה שצועקים אליו ודוא יענם. והנה כראותו כן, בקש גם הוא תחבולה להנצל מידם על ידי תפלתו באמרי פיו, בתחנונים. אך הנה רדחק ה' מרשעים ותפלת צדיקים ישמע' (משלי טו, כט), וכראותו כי לא יכול להם, כי כל תפלתו תועבה, שם על לבו לדעת ענין הסגולה מה זאת שישראל נענים בתפלתם ולא הוא. אז ראה והבין, כי הרבה קדושה וטהרה וכוונת הלב צריך לתפלה עד בראה לפני השירה, וכמה תשובה ומועשים טובים צריכים בני ישראל להקדים קודם פיהם לאמור דבר לפני השירה בהכנעה ושפלות רוח. לכן בא מגזר לנפשו ורקב בעצמותיו, כי לא יכול להשיג כל אלה יציק' הוא מפני העבדות העם 'כי רב הוא' עליו, ושלה אחר בלעם אולי הוא יכוון לכל זה.

וזה שנאמר: **"וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמורי"** – שעשו הכנות וכוונות התפלה וטהרת הלב, 'לאמורי', פירוש, לאמור דברי תפלה ובקשה להשירה, 'ויגד מואב מאד מפני העם כי רב הוא' – העובדה הזאת, 'יציק' בכל אלה ושלה אחר בלעם להושיעו באמרי פיו, כנ"ל.

תפארת שלמה

"ארם מועד לעולם" – חייבו להתבונן בהליכותיו ויאמר בלעם אל מלאך ה' הטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי וגו' (כב, לד).

"לכאורה קשה, אם לא ידע – אם כן מה חטא. אלא האדם מה שהיה ראוי לו לידע ולהבין ולא ידע, הוא חייב בדבר, כי על כן נתן לו השם יתברך השכל להשכיל ולהבין. גם בכאן בלעם היה לו להבין כי לא לחנם עשה האתון כך. והעיקר, כי האדם מועד לעולם, בין ער בין ישן (כבא קטא בו), כי תמיד

אמירה נעימה

וישלה מלאכים אל בלעם וגו' והוא יושב ממולי (כב, ה).

כל כוונה של בלעם היה, שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה, "וכמה זעמו, רגע" (ברכות ז). והקשו התוס' (שם ד"ה רגע) מה היה בלעם יכול לומר באותו רגע כמבורה שהקב"ה כועס, ותרצו, שהיה יכול לומר "פלס". אך עדיין קשה שלא היה יכול לומר למוי הוא מתכוין בקלתו. אמנם אם יהא מראה באצבעו עליהם, שוב אין צריך לפרש את מי יכלה, שהכל רואים שעל ישראל כוונת. וזו היתה כוונת בלק באמרו: **"הוא יושב ממולי"** – ותוכל להראות באצבעך עליהם, וממילא יכול אתה לקללם ברגע אחד, כאמור.

ועתה לכה נא אר לא את העם הזה וגו' אולי אוכל נכה בו וגו' כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר (כב, ו).

לכאורה נראה שמותר עצמו מיניה וביה, שהתחיל "אולי אוכל נכה בו" – לשון ספק, ואח"כ אמר: "כי ידעתי את אשר תברך" וגו' – לשון ודאי; עוד קשה, למה בקשו לקלל ישראל, הלא עדיף היה אם היה מבקשו שיברך את מואב, כי אז יהיה בטוח גם משאר מלחמות האומות.

אמנם, כיון שכבר נתקל מואב מפי בלעם במלחמות סיוחן, וכמו שהביא רש"י שמשם ידע כי "את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר", ממילא לא היה יכול לברכו עוד. אך עדיין צריך ביאור, מנין ידע זאת בלק, שמוא גם אז לא קילל למואב, אלא בירך לסיוחן, ולכן נצח, אבל מואב מעולם לא תקלל. אכן אי אפשר לומר כן שביקר לסיוחן, כי אם כן איך נפל סיוחן ביד ישראל, והלא "את אשר תברך מבורך", אלא על כרחך צריך לומר שמואב נתקל אז, ואם כן אי אפשר לברכו עתה, כי "את אשר תאור יואר". ולפיכך ביקש **"ארה לי את העם הזה"** ובכך נהיה אנחנו וחס שוים לקללה, ואז "אולי אוכל נכה בו".

אמרי פנחס

ויילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים מידם ויבאו אל בלעם וידיברו אליו דברי בלק (כב, ז). פירוש: "קסם זה נמלו בידם

צריך להשכיל ולהבין ולראות שלא יאירע לו דבר רע". של"ח חק' (ראה כעין זה בקדושת לוי' עה"פ "וואמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתונך" – דמי "שעושה רצון קונו כשיראה איזה דבר תימה, מתבונן שכזה מצוה לו השירה אך יעשה. ואם עושה דבר ונכפת פתאום נולד בדבר דבר תימה וחידוש, מתבונן שמואב רצון השירה שלא לעשות הדבר הזה" וכו', עניניש)

קללת בלעם – מניעת התאווה מישראל – ברכה

גדולה לישראל

מה טובו אוהליך יעקב וגו' (כד, ה). "אזכיר פרפרת נאה, מה ששמעתי מפה קודש של כבוד ארמי" והרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (נ) בפסוק (דברים כג, ו): **"ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך"**, והקשה כבוד אדמי, הא בלעם לא קלל את ישראל ופתח פיו תיכף בברכה, והאידן שייך את הקללה לברכה, דמשמע שהוציא הקללה מפיו.

והענין הוא ברור לכל משכיל בחכמה ומבין בבניה, שכל פעולה מהפעולות הנגלים תעיד על פעלו, והנה מצאנו במאמר חז"ל שכל ישעיו וכל הפעולות של בלעם היה, למלאות עיניו ותאוותו אשר זמם לעשות, כמבאר בחז"ל (מנחותין קה) – מה שטימא את עצמו, והיה אכזרי וכולי בממונו. ולא כן אנהנו עם ה' וזרע קודש ברוכי ה' נטעין נאמנים, שכל ישענו והפעולות לשבר תאוות הגופניות ולהתיש כח ההומוריות, כדי שיתגבר כח השכל, שידבק בפשטו באור פני מלך חיים, ולפור מואדו לרחם על העניים וכו'.

והנה בלעם חשב כפי דעתו הטמאה, שאין תענוג גדול מזה כפי דרכו והנהגותיו, ומי שאין מתנהג בדרך זה – לקללה תחשב לו, וענה ואמר: **"מה טובו אוהליך יעקב"**, שהיו יושבין בבית המדרש ויופסקין תורה ועובדה ובגמילות חסדים כל הימים, ואין התורה מתקיימת אלא במו שממית עצמו עליה, וזה בעיני בלעם לקללה תחשב, והיה חושב בדעתו שהוא מקלל ישראל, לישראל היה זה לברכה גדולה, כי זה תכלית כל השלימות, והוא פירוש: **"ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה"**, לך דייקא, שאצלך הוא לברכה, **"כי אהבך ה' אלקיך"**, ונתן לך לב לדעת ולהבין שאין צורך ויגזל גדול מזה שממלא ח"ו תאוות לבו והולך אחרי שרירות לבו הרע עד אבדון תאכל, והתענוג הגדול שבכל התענוגים למלאות רצון הבורא ית"ש... ודפח"ח".

ספר החסידות (נדפס ב"ליקוט קדושת לוי)

זקני מדין, אמרו, אם יבוא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת, לפיכך כשאמר להם: לינו פה הלילה, אמרו אין בו תקוה, הניחוהו והלכו להם".

להבין ענינו של סימן זה יש לפרש על פי מה שכתב רש"י לעיל (פסוק ד): **"אמרו: מנהיגם של אלו במדין נתגדל, נשאל מהם מה מדתו, אמרו להם: אין כוונה אלא בפיו, אמרו: אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפיו, ולכן הלכו לבקש אדם דוגמתו של משה שיהיה ככחו להלחם עמו, והשבו זקני מדין שבלעם מלאהם לבך."**

אמנם מעתה משה רבינו ע"ה היתה, שהיה תמיד מוכן ומוזמן לנבואה, ולא היה צריך לעשות הכנה לכך, כמו שמצינו שאמר (לעיל פ, ה): **"עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם"**, מעתה יעזר זקני מדין סימן לעצמם, אם יבוא מיד בפעם הזאת כלי שום הכנה, אז הוא דוגמת משה ויש בו ממש, אבל אם יתחיל לעכב אפילו רק מעט, שוב אין בו תועלת, כי אין כוונה בעין של משה, ולא יכול לו, ומה עוד ששמעו ממנו שאין נבואתו אלא בלילה, מיד אמרו: **"אין בו תקוה, והניחוהו והלכו להם"**.

כ"ח מן מדר"י מבבלא זי"ע

ההוא אמר ולא יעשה דבר ולא יקימנה (כג, יט). פי' רש"י: "ההוא אמר וגו' – בלשון תימה".

יש לדקדק מדוע כתב רק תיבת "ההוא" באות ה"א התימה, ותיבת "דבר" אינה כתובה בלשון תימה – "הדיבר ולא יקימנה", ונראה, דהנה מצינו בדבריה ופורענות הקב"ה חוזר בו, כמו שהיה בנינו, דאע"פ שאמר הנביא: **"עוד ארבעים יום ויגיה נחפזת"** (ויגה ג, ד), כיון שעשו תשובה נתבטלה הגזירה. מה שאין כן בנבואה טובה אין הקב"ה חוזר (כמו שהארץ הרמב"ם בהקדמת לפירוש המשניות, ורע"ס), וידוע, דאמרי' לשון רבה חיים, ותרמזו לנבואה טובה, ודיבור' הוא לשון קשה, וירמזו לגזירה רעה ה'.

וזה הפירוש בכתוב: **"ההוא אמר"** – דייקא לשון אמירה שהיא לטובה – **"ולא יעשה"**, בלשון בתמיהה, וזה דבר שאי אפשר, שהרי על טובה אין הקב"ה חוזר מהבטחה; אבל **"ידבר"** – לשון קשה, לרעה – **"ולא יקימנה"**, תיכף שלא יקימנה שהרי הקב"ה חוזר בו מן הרעה ומבטל הגזירה מעל ישראל.

חקי יצחק

יתרון דעת

שבת בצבאותיה (קלח)

הליכות בקדוש, מנהיגים והנהגות, עובדות וענינים מופלאים משבתות בצל קדשו של הרה"ק רבי ישכר בער מארדושיץ זי"ע (ה)

שמעתי מהרבי החסיד ר' אברהם לייב ז"ל מראדאמסק, שפעם אחת היה עם אדמו"ר ה'תפארת שלמה' זצ"ל בראדושיץ אצל הרבי ר' בער זצ"ל. בשב"ק בבוקר הלך הרבי מאדושיץ למקוה, ובעל התפא"ש היה לו אכסניא ברחוב ההוא, וראה אותו התפא"ש דרך החלון בהלכו למקוה, קרא התפא"ש לר' אברהם לייב ואמר לו: **"ראה כאן הולך הבעש"ט השני"**, כי היה בעל מופת גדול וטהור אליו מכל אפסי הארץ. עטרת שלמה להנאור רבי יצחק מרדכי רבינוביץ זצ"ל אב"ד פלאווא (אות ח)

שמעתי ממגיד אמת, שהיה מרגלם בפומיה דרבינו הסבא קדישא מאדושיץ זי"ע לפני דבעת הגיעו בתפלת "שומת" להפסוק "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך" היו כל עצמותיו ואיבריו ממש צועקים התיבות הללו.

נפלאות הסבא קדישא (ח"ב עמ' קנו) סיפר החסיד המופלג ר' שמואל ר' יצחקלס מעיר וולאצאצא. בעת שהיה עם אביו החסיד ר' יצחקלס ז"ל בראדושיץ על שבת קודש אצל רבינו הרה"ק מאדושיץ זי"ע, והיה בליל שב"ק קודם הקידוש, והחסידים כבר התכנסו בבית המדרש, והמתין ביאת רבינו לביט מדרשו לקדש, והיה בבוא רבינו מחדרו בבגדי משי הלבנים שלו כדרכו בקודש, ופניו היו בוערים אז כלפי אש אשר אי אפשר היה להביט בפני קדשו.

והנה אחד מאברכי חסיד ארדושיץ פנה אל חסיד אחד שלא היה מאנשי שלומו (רק מאותם האנשים שהתנגדו עליו) שעמד אצל הדלת היוצא לחוץ ולחש לו באזניו, ואמר לו: תאמר לי האמת, הראית כזאת מימך, צדיק עם התלבויות קדושות שבת כמוהו? והשיב לו האיש בלחש: אם היית אצל הרבי שלי, היית רואה שזה לא נחשב לכלום. ולא שמע ולא ידע שום איש מהשיחה הזאת שביניהם. רק תיכף לאחר הקידוש קרא רבינו למשמשו ר' נחמן, וצוהו עליו שתיכף ירחק משם את האברך שעמד בסוף בית המדרש היה הדלת, הידיב דברי עזות האלו נגדו, ואחר כך דרשו וחקרו אנ"ש עד שסיפר להם האברך החסיד מה דיבר עם האברך הנ"ל, ונתפעלו מאד מגדול רוח קדשו זי"ע.

יומא דנשמתא המשך מענין ג

... מזה יוצא הירוס הדת והנער יוצא לתרבות רעה חלילה, דבכל דור ודור הולך ומתמעט האמנה. ולכן אחיי חדלו הרע ועשי טוב וחסד למען ילמדו מכם בניכם, ונוכה שנוכל לעבוד את הקב"ה בכל לבבנו ונגדל בנינו לתורה וליראת שמים..."

או אז גמר ואמר לעלות להשתקע בארץ הקודש, אך הדבר לא הסתייע בידו, ונתעייס עבר עליו אצל בניו, תחילה בבית בנו "הנגיד ירא ה' כבוד הנידי במצות הר"ר שלום מ"י מקי"ק גרויסווארדן אשר עשה עמדי חסד... מיום בואי לעיר גראסווארדן עד פתח" (מהקדמות לספר), ובשנת תרכ"ג עבר לגור בבית בנו הבכור הרה"ק ר' מרדכי בעיירה קטנה פטראוואסעלא (כיום בפזון סוריה).

בשנת תרכ"ז, כשנתיים טרם הסתלקותו, הדפיס את ספרו **"בית יהודה וישראל"** על סוגיות הש"ס ודרשות, בעזרת נכד אחיו הגה"ק רבי מרדכי יהודה לעו זצ"ל אביד אינטערדאם שהשיג הסכמות הרבה"ק הידידי חיים מצאנא זי"ע ורבה של לבוב הגאון הישואל מרדכי זצ"ל שהוסיף לעטר את הספר בהערותיו. וכה כותב רבינו בהקדמתו: "... בן שמונים שנה אנכי היום ת"ל, ומה לי אם ימצאו דברי תפלה או תפלה, ומה יעיל עוד כבוד המומחה בעולם הזה כדי לבצע כסף לא כוונתי, כי ב"ה מהוני הוצאתי הוצאת הדפוס, והספרים הנדפסים אחלקם ביעקב ללומדי התורה עניים חנם השליש מהם, והשני שלישים אתן א"י"ה ביד עני בן תורה נאמן רוח אשר יטריח למוכרם למיודע"י, וכסף המקובץ יהיה לו הצניע עבור טרחתו והוצאת השני אקדש א"י"ה לעניי ארץ הקדושה, ואין לי בזה רק שאזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ולמען שלא ישכח שם ישראל בבית המדרש ויאמר דברי בשמי מפלול התורה ואזכה שיהיה שפוטני דובבות בקבר. והנה קראתי שם הספר **בית יהודה וישראל** על שמי ושם א"י"ה ז"ל ושם משפחתי שחותרומין בשם לעוז גור אר"י יהודה..."

בצום שבעה עשר בתמוז נדחה, ח"י תמוז שנת תרכ"ט, נתבקש רבינו בשיבה של מעלה, וכך נחת על מצבת קדשו בפטראוואסעלא: "אלון בכות, יום צום הרביעי, שנת צדק ומשפט (ה'תרס"ו), רבה בני ומספד, אבינו רבב ישראל, לשמים נקרא ויעל, בניך ובנותיך קוראים סופדים בשקים, מורינו ורבינו אתה תרנון בשקים, נפשיך אירי שבחורה, בחיי"י שלמים נקרא, בצורו החיים תחי צרורה".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

הוא היה אמר:

"דרך העולם לומר במי שחילל שבת ולא הרויח ולא הפסיד לומר עליו לא חילל שבת בחנם, אולם האמת של מחללי שבת מחללים חנם, כיון דחשבי"ה (=השם ברוך הוא) קוצב מזונתו ועשרה וכל מעשיו מחשבי"ה אף אי לא היה מחלל שבת היה חשבי"ה נותן לו מה שמגיע לו בימי החול ובחנם חלל שבת כאשר חלל באלו שיצאו ללקוט חמץ".

בית יהודה וישראל (דף כח)

עלֵי הדרָה

מסכת עבודה זרה

"גם אתה תתן בידניו זבחים ועולות" – מדוע לא היה בהם חשש נעדר רבי אליעזר והכמים נחלקו אם מותר לקנות מן העכו"ם בהמות לקרבנות, כפי שהובא במכילתא (כג): מה ששינוי במסכת פרה (פ"ב מ"א) גבי פרת חטאת: **"רבי אליעזר אומר אינה נקחת מן העובדי כוכבים, וחכמים מתיירין"**, וכיוצא בזה נחלקו בכל הקרבנות, כדאיחא בגמרא (שם): **"דקתי סיפא וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן"**, ואמרו בטעמא דמילתא: **"דדבי אליעזר סבר חיישין לביעיה ורבנן סברי לא חיישין לביעיה"**, והיינו, כי הגויים **"חשודים על העריות"**, כמו ששינוי לעיל (כב): **"אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עכו"ם מפני חשודין על הרביעיה"**, ובבהמת עכו"ם חיישין שמא רבעו את הבהמה, והתרבע פסול לקרבן, ובגמרא הקשו על משנה זו: **"ורמינהו, לוקחין מהן בהמה לקרבן ואין חוששין לא משום רובע ולא משום נרבע ולא משום מוקצה ולא משום נעבד, בשלמא מוקצה מוקצה ואינא דאקצייה ואם אינא דפלחיה לא הוה מזבין ליה (ולכן לוקחין מהן בהמה לקרבן הוגם שהם חשודים לע"ז, כי לא ימכרו בהמה המוקצה ונעבד לע"ז), אלא רובע ונרבע לחוש"**, שהרי במשנתנו מבואר שהם חשודים לכך, ובהמשך הגמרא (כד): תירצו: **"רבי פדת אמר לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן"**, כלומר, משנתנו אתאי סברא אליעזר שסבור חיישין לרביעיה, והברייתא שמתירה לקחת בהמה מעכו"ם לקרבן אתאי כחכמים דלא חיישין לרביעיה.

והנה הגמרא ממשיכה לדון בשטית רבי אליעזר, ובתוך הדברים הקשו: **"מיתיבי, ויאמר משה גם אתה תתן בידניו זבחים ועולות"** (שמות י' כה), הרי שבהמות עכו"ם כשרות להקרבן, ותיקשי לרבי אליעזר, **"קודם מן תורה שאנ"** – כי עדיין לא נאסר אז להקריב בהמה הנרבעת, ולכן שפיר היו יכולים לקחת מבהמת מצרים זבחים ועולות.

הנה בסוגיית הגמרא מבואר היטב מדוע לא חשש משה רבינו מאיסור נרבע, שכן עדיין לא נאסר באותה שעה, ותמורה מפרשי התורה למא לא חששו לאיסור נעבד, כמו שדרשו ז"ל (ב"ק מ): **"מן הבקר" (תקרא א"ב) להוציא את העבד, מן הצאן להוציא את המוקצה"**, והרי המצרים עבדו לצאן, והיאך לא חששו לאיסור זה.

בספר **"תוספות השלם"** על התורה (אסיפת דברי בעלי התוס' עה"ת, ירושלים תשמ"ח) מובא בפסוק זה מאחד הראשונים שתחילה רצה לומר שלא נתכוין משה רבינו שאכן יקריב את קרבנותיהם, ולא היה אלא דיווח בעלמא, להתריס נגד פריעה, שגם הוא ישלחם ועוד יתן בידם בהמות להקרבן, ולא שיקריבם ממש (וכ"כ הרמב"ן והאור"ח הק' שם), אולם דחו פירוש זה, כי בסוגיין שהקשו מדיון נרבע, מבואר שנתכוין משה רבינו להקרבן ממש, אלא שהסיק שקודם מתיין תורה עדיין לא נאסר נרבע לקרבן (ודברי הרמב"ן והאור"ח הק' אכן צ"ע מסוגייתנו).

עוד כתבו: **"ידם לא עובדים היו רק לצאן, כדכתיב (בראשית מו, לד) 'כי תועבת מצרים כל רועה צאן', והם שאלו בהמות אחרות"**, והיינו, שנתכוין שיתן בידם בהמות גסות לצורך זבחים ועולות, ובתן לא היה חשש נעבד, וציוקן, שלתירוצן זה אתי שפיר מה שהקשו בסוגייתנו מדיון נרבע, כי חשן רביעה שייך גם בבהמות גסות, ואכן לא הקשו ממעבד, משום שהם לא עבדו רק לצאן ולא לבהמות גסות, ודו"ק.

עוד כתבו: **"אי נמי, נוכל לומר נהי דאסור לגבוה להקרבן, מכל מקום לקדשי בדק הבית כשרים, והכי קאמר 'אנחנו לא נדע מה נעבד' – אם להקרבן אם לזבחה"**, ובגמרא מן הערות ל"קיסו" אולם תירוצן זה קשה מסוגייתנו, כי לאכורה גם איסור נרבע הוא רק לקדשי מזבח, ולא לקדשי כדבית, ואם כן מה הקשו מפסוק זה לרבי אליעזר, וצ"ע.

ובספר **"מנחה בלולה"** (לרבי אברהם מנחם הכהן רפאפורט זצ"ל, נדפס לראשונה בווירווה שנת ש"ד) בפרשת בא כתב: **"גם אתה תתן בידניו זבחים ועולות"**, קשה, והלא בהמה הנעבדת אסורה לקרבן, ומצרים היו עובדים לצאן, ובאולי הוראת שעה היתה, או כוונתם על הבהמות הגסות, התיירוצן השני הוא אחד מתיירוצי בעלי התוס' הנ"ל, אכן על התיירוצן הראשון יש להקשות ג"כ מסוגייתנו, דאם היתה אז הוראת שעה לקחת מקרבנות העכו"ם – למרות חשש איסור שבדבר, מה הקשו מדיון נרבע, והלא היתה הוראת שעה להקריב מהן קרבנות למרות חשש האיסור.

ובספר **"צידה לדרך"** (על פירש"י עה"ת, בא שם) הביא את דברי המנחה בלולה ללא הזכרת שמו, אכן ניכר שהכוונה לדבריו, והוסיף עוד תירוצים אחדים, וז"ל: **"ועוד י"ל, קודם מתיין תורה שאנ"**, כמו שמתרץ הגמרא התם לרבי אליעזר... לענין רביעה", והיינו, שאכן היו יכולים להקשות בגמרא גם מדיון נעבד, ובתירוצן שמתרצו ארודות חשש רביעה יתורץ גם מדיון נעבד.

עוד תירץ בהקדם דברי הגמרא וזכרנו למעלה: **"ורמינהו, לוקחין מהן בהמה לקרבן ואין חוששין לא משום רובע ולא משום נרבע ולא משום מוקצה ולא משום נעבד, בשלמא מוקצה ונעבד אם אינא דאקצייה ואם אינא דפלחיה לא הוה מזבין ליה, אלא רובע ונרבע לחוש"**, ובגמרא תירצו שדין רובע ונרבע אכן תלוי במחלוקת התנאים, ואילו אין לחשוש חשש נעבד, כי לא היו מוכרים הגרים בהמה שנעבדה, וז"ל הצידה לדרך: **"דלכך אמר משה 'גם אתה תתן בידניו וכו', ולא אמר 'גם ממקדן קודם אנטון זבחים ועולות' וכו', כדי שלא יצטרפו משה ויהושע לחוש דילמא יקחו מן בהמות הנעבדות, לכך אמר 'גם אתה תתן בידניו וכו', אתה דוקא ולא אנטון מעצמנו, כי כדאי לא יתן להם פריעה בהמות הנעבדות, כדאמרין בגמרא ריש פ"ב דע"ז, 'בשלמא נעבד אם אינא דפלחיה לא הוה מזבין ליה' וכו'" (ע"ש תירוצן נוסף בזה).**

הפנים יפות (בא שם) כתב עוד בזה, דהנה קיי"ל שוכרי יכול לבטל ע"ז שלו, וקודם שהיו המצריים נותנים להם הבהמות, אנו תולים שמסתמא ביטלו את הע"ז מאותן הבהמות, ושפיר אין עליהן דין נעבד, והבן (ע"ע ב"לקוטי הורד"ק פר בא בשם הרה"ק בעל האמרי אמת זצ"ל).

עלֵי אורח

הלכות שונות לשבעה עשר בתמוז ולתענית ציבור

א. **חתן שתענית י"ז בתמוז חלה בתוך שבעת ימי המשתה – אם אינה תענית שנחתה משבת ליום ראשון, צריך להתענות** (כ"ה בריטבי"א מסי תענית ל: ד"ה חתן, מובא בביתר חלה ס"י תקמט ד"ה חייבים להתענות אולם ע"י בשע"י צ"ח ס"י תרפ"ט ס"ק טו בשם הגרי"א – שמקל שא"צ להתענות. וכן אש חי ש"יר פרי שופטים יז – שהביא מחלוקת אי צריך החתן ליום שבעת ימי המשתה, ומנהג יערו דאמנו תענית ע"ישי).

ב. **אם שחב יום אחרי – כדכתיב מאכל ברכה שלמינה, ולמי ששטעם נזכר שיום תענית הוא, כתבו הפוסקים שלא יטעום כלום, ויאמר תיכף ומיד "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"** (ע"י שע"י ס"י תקמט ס"ק א), וגם אם כבר הכניסו לפה, ופלוט ולא יבלע.

ג. **מי שטעה ושחב שיום תענית הוא ואכל, מכל מקום צריך להשלים התענית אחר שאכל, ואינו צריך לצום יום אחר** (ע"י מ"ב ס"י תקמט ס"ק א ובס"י תקמט ס"ק א), וע"י בבמ"א ס"י תקמט ס"ק א ואכל יותר, וע"י. והם אכלו במשך כלאו לו היתר לאכול – ע"י בבמ"א ס"י תקמט ס"ק א יתקן מה שכתב).

ד. **בתפילת שמו"ע של שחרית ביום תענית ציבור, אין היחיד אומר "ענונו – ביום צום תעניתנו"**, כי שמא יצטרך לאכול במשך יום מחמת חולי או חולשה, ואפילו באדם בריא חיישין שמא יאחזנו בלומס ויצטרך לאכול (ע"י אור"ח ס"י תקמט ס"ק א). אבל אם רוצה לומר תפלה זו בשחרית ולדלג על תפילת "ביום צום תעניתנו" – הרשות בידו, כי באופן זה אין חשש שמא יצמא שקרן (טו"ז) שם, וכן פסק המשכ"ם).

ה. **מי שאינו מתענה, לא יתפלל לפני העמוד**. ואם אירע שעבר לפני התיבה יאמר תפלת "ענונו" בברכת שומע תפלה, ויאמר "ביום צום תעניתנו הזה" ולא "ביום צום תעניתנו". **ואמנם אם אין שם ש"ץ אחר, מוטב שיתפלל מי שאינו מתענה ממה שיתבטלו לשמוע קדיש וקדושה וברכו** (ע"י ס"י תקמט ס"י א ומ"ב שם. וע"י מטה אפרים ס"י תרפ"ט, דסתמא תלין דיש עשרה מתענין, כיון שהוא תענית ציבור. וע"י בדע"י ס"י תקמט ס"י א – דאם אירע שעבר לפני התיבה ש"ץ שאינו מתענה, יכול לומר "ביום צום תעניתנו").

ו. **אדם שאכל או שתה פחות מכשיעור יכול לומר "ענונו", וגם רשאי להיות ש"ץ, וכן יכול לעלות לתורה** (ע"י שו"ת מהר"ם שיק אור"ח ס"י רג: שלמי מועד עמי תעה).

ז. **מי שיכול לצום אבל צריך לקחת תרופות, חייב לקחת כל התרופות ורשאי לשתות קצת מים כדי לבלוע התרופה**, כיון שאינו מכוין לשתיה, וזהו רק חצי שיעור, ועדיין נחשב כמתענה (ע"י שש"תא דמשה מהגרי"מ פינטיסין זצ"ל ס"י תקמט ס"ק א). וכ"כ בתפילת שלמה על הל' תענית פט"ז ס"י ובתשובות והנהגות ח"א ס"י קנ: וע"י חות שני על שבת ח"ב עמי שכה).

ח. **מי שנוסע ביום התענית ממדינה למדינה, ויש הפרש של שעות – דנו הפוסקים אימתי הוא צאת החוככים לגביו, ועד מתי צריך להשלים התענית**. י"א שבכל אופן יל לו להפסיק התענית בזמן צאתו של המדינה שאלה הוא נוסע, באם על ידי לא יתענה פחות משיעור יום שלם ובין אם יתענה יותר. אבל למעשה, מסכתב, **ששם בא מחו"ל לארץ ישראל, שנתקדשו שעות תעניתו מתענה רק עד זמן צאתו מ"כ של ארץ ישראל, אבל אם נוסע מאר"י לחו"ל, שמתאריך היום, מותר מדינא להפסיק התענית בדרך בזמן המשוער שצא מאר"י, דהיינו ממקום שצא משם, ובפרט אם מוגיש לחפשי, שהיא דבר שכיח בדרך** (כן הסיק גם בשו"ת שבת הלי חלק ח ס"י רסא אמנם בתק"ז ס"י ש כתב שדין כחולה שיכול לאכול כדי צרכו וחותו, אבל אחר שכתב אבל כדי חיותו חור על חוב התענית). **אמנם אם אפשר, לא יאכל סעודה שלמה, אלא יטעום משהו לשבור התענית** (ובפרט בג' הצומות, חוץ מששעה באב, שכתב הטור (אור"ח ס"י תקמט) שבזמן שאין שרידין בצער רצו מתענין וכו', והאידנא רצו וקבלו עליהם התענות, ע"ישי, והנה הקבלה היתה לצום יום גריל, כפי ממות שעות גרילות באותו מקום, אבל לא יום שהתאריך בהרבה שעות). כן מסכתב שאם נוסע מאר"י לאירופא, שאין הפרש כל כך גדול של שעות, אלא של שעה אחת או שתיים, יגמור התענית כפי זמן המקום שהגיע לשם.

מאת: הגה"צ רבי שמאי קתה הכהן גראס שליט"א

עלֵי ספר

דעה ברורה – משנה ברורה על יורה דעה – כרך שלישי, כמעשהו בראשונה (על סימנים רמ-רסט), ובשניה (על סימנים ער-דש), כך כעת בשלישי על סימנים **שה – שלד** (הלכות פדיון חבין, יבכור בהמה שחורה, יבטר חמור, יחלה, יתרומות ומעשרות, ימתנות עניים, יראשית הגז, ינדיז ורסין). כולל שני ביאורים יבאר הגולה יבאר הטיב, ונוסף עליהם **"דעה ברורה"** ביור כל סעיפי השלחן ערוך הלכה למעשה בשפה ברורה ומובנת ושוה לכל נפש עם הוספות נחוצות, ותחתיו שער רחב בשם **"מראה דעה"** – בו מראה בכל דיבור ודיבור ממי יצאו הפנינים הללו. הספר חובר לבקשת כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א, ומעטרות אותו הסכמות גדולי הדור זצ"ל ושליט"א. ביאור נפלא שהתקבל בכל תפוצות ישראל, פרי עמלו בתורה של הרה"ג רבי **אשר הלוי הוויכץ שליט"א**, ירושלים ע"ה"ק תשפ"ה. (תרח עמי).

משפטי ישראל – על חושן משפט – כרך נוסף מיוחד על חושן משפט **סימנים רג – רצ** (על ראשון על סימנים רצא – שמו) ובו לקט הערות וביאורים בדברי השלחן ערוך ונשאי כליו בארבעים סימנים אלו (הכוללים הלכות ימתנת שכבי מרע, יאבידה ומציאה, יפריקה וטעינה, יפקדן ונסקי הגר, ינחלות, יאפורטופוסין) מדברי האחרונים וגדולי הפוסקים וגם לרבות ענינים חדשים המסתעפים מדברי הפוסקים ולא דנו בהם בפירוש, בפרט בענינים השייכים בזמננו, ובסופו כמה ביוריו הלכות מקיפים. נתלבן יחד בצוותא דביבורי חברים וערך להפליא על ידי הרה"ג רבי **יעקב ישראל** (בהגר"ח חיים) **שמרל שליט"א**, ויצא לאור על ידי כולל יחושן משפט, ירושלים ע"ה"ק תשפ"ה (תתי עמי).

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שנדבו הוצאת הגליון לזיכוי רבבות מאחב"י

לעילוי נשמות	לעילוי נשמות	לעילוי נשמות	לעילוי נשמות
הרה"ח ר' שאלו ב"ר צבי הלוי ע"ה נלב"ע ביום י"ח תמוז תשפ"א תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בנו הרה"ח ר' יהושע רובינפלד שליט"א – ציריך	הרה"ח ר' אברהם שלמה בהגר"ח חיים יחזקאל ז"ל גרינפלד נלב"ע ביום כ' תמוז תשפ"ג תנצב"ה הנוצח על ידי בני המשפחה ה' עליהם יחיו	הרה"ח ר' אלטר יעקב הכהן הי"ד נלב"ע י"ז תמוז תשפ"ג הנוצח על ידי אביו הרה"ח ר' יעקב אלביצקי שליט"א	הרה"ח ר' יהודה ארי' (לייבל) ע"ה נלב"ע בש"ט ביום י"ד תמוז תשל"ט חזי מרת רבקה ע"ה ב"ר מרדכי צבי הלוי איש הוורוויץ הי"ד נלב"ע בש"ט ביום ט"ז תמוז תשס"ה תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בנם הרה"ח ר' אברהם מרדכי פינקוסביץ שליט"א
לעילוי נשמות הרה"ח ר' חיים יקותיאל ב"ר יששכר דוב הי"ד חזי מרת לאה ב"ר משה הי"ד וצאצאיהם היקרים הי"ד נעקד"ה ביום י"ח תמוז תש"ד לפ"ק תנצב"ה הנוצח על ידי נכדם הרה"ח ר' חיים משה יקותיאל שווארץ שליט"א	לעילוי נשמת הרה"ח ר' אהרן בן הרה"ח ר' יוסף ראטהשילד ע"ה נלב"ע ביום כ' תמוז ע"ש"ק פינחס תשנ"ז תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי נכדו הרה"ח ר' ישראל ברוך ראטהשילד שליט"א	לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישראל צבי ב"ר יעקב יהודה ע"ה דעוויזאזאן נלב"ע ביום י"ח תמוז תשל"ה תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי חתנו הרה"ח ר' משה חיים הערצל שליט"א	לעילוי נשמת הגאון הגדול רבי אליהו בן הרב ר' אשר שטערנבוך זצ"ל ראב"ד דק"ק מחזיקי הדת" אנטווערפן נלב"ע ביום א"ך תמוז תשנ"ז תנצב"ה הנוצח על ידי בנו הג"ר אשר חיים שטערנבוך שליט"א מו"צ בק"ק מחזיקי הדת" ורב בימימ"ד יאהל יעקב" אנטווערפן